

Stari vasi slovenske
in vasi s poljskimi
vsi in v slovenski
in poljski na dnu
in vasi in 4.
in poljski in 2.
in vasi in 1.

Stari vasi in poljske
in vasi in 1.
in vasi in 2.
in vasi in 3.
in vasi in 4.

Stari vasi in poljske
in vasi in 1.
in vasi in 2.
in vasi in 3.
in vasi in 4.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Stari vasi in poljske
in vasi in 1.
in vasi in 2.
in vasi in 3.
in vasi in 4.

Stari vasi in poljske
in vasi in 1.
in vasi in 2.
in vasi in 3.
in vasi in 4.

Stari vasi in poljske
in vasi in 1.
in vasi in 2.
in vasi in 3.
in vasi in 4.

Stari vasi in poljske
in vasi in 1.
in vasi in 2.
in vasi in 3.
in vasi in 4.

Štev. 41.

V Mariboru, dne 13. oktobra 1904.

Tečaj XXXVIII.

Naši deželni poslanci.

Kdor zasleduje delovanje naših deželnih poslancev v Gradcu, lahko razvidi, da se največ predlogov, katere so stavili, bavi z različnimi vremenskimi nesrečami in nezgodami, ki so zadele slovenske volilce. To pač leti s ni nobeno čudo! Že dolgo niso vremenske nezgode tako zasledovale našega spodnještarskega ljudstva kakor ravno tekoče leto. Naši slovenski poslanci torej dokazujejo s svojimi tozadevnimi predlogi, da poznajo položaj svojih volilcev in da tudi za nje kaj storijo.

Slovenski poslanci pa so stavili letos tudi več predlogov zaradi deželnih zavarovanj, tako predlog zaradi zavarovanja živine in zavarovanja proti toči. Tudi za deželno zavarovanje proti ognju bodo naši poslanci glasovali, kadar bo prišla ta zadeva v deželnem zboru v resno pretresovanje.

Zakaj pa se zavzemajo kmetijski poslanci sedaj naenkrat za taka deželna zavarovanja? Znano je namreč, da imajo enake zasebne zavarovalnice velikanski čistí dobiček pri svojem podjetju. Ne tisočaki, ampak milijoni in milijoni se stekajo v nadomestilne zaklade zavarovalnice in v žepu onih bogatašev, ki so ustanovili s svojim denarjem zavarovalne zavode. Naši poslanci pa si mislijo: Vse te milijone bi lahko imela dežela, ako bi ona sama ustanovila in vodila enake zavarovalnice. In milijone naša dežela krvavo potrebuje, kajti nemška večina slabo gospodari. Izvrše veliko tudi za nepotrebne reči kakor so gledališča, jahalnice, drsališča, studenten-

heimi itd., a denar si hoče dobiti le z zvišanjem doklad. Naše deželne doklade pa so itak že 51 % visoke in kmetje jih že težko plačujejo. Deželne zavarovalnice bi postale za deželo novi denarni viri, ki bi davkoplačevalcem mnogo pomagale.

Naši poslanci so torej izvestno dobro ravnali, da so stavili predloge za deželne zavarovalnice. Bati se je pač, da nemško-nacionalna večina, v kateri sedijo tudi Stiger, Ornič, Stallner in kjer bi sedel tudi Wratschko, ako bi tako sijajno ne propadel, odklonijo velekoristne predloge zaradi zavarovalnic. Saj ta večina, v kateri sedijo bogati tržani in meščani, noče nič storiti za ubogega kmeta, kakor je to dokazala tudi z odklonitvijo za kmeta potrebnih zadrug. Toda slovenski poslanci si lahko umijejo roke, oni so storili svojo dolžnost. Jeza bednih, zapuščenih kmetov se pa naj obrne potem proti onim zasleplencem, ki se lovijo pri vsaki volitvi za frake nemških tržanov in meščanov, v sled česar mora meščansko-tržanska večina v deželnem zboru misliti, da mnogi kmetje soglašajo z njeno kmetu sovražno politiko. Nemčurji med kmeti, naj potem berejo »Stajerna« ali ne, ki glasujejo proti slovenskim kmetiskim poslancem, niso torej samo izdajalci našega jezika, ampak tudi izdajalci našega kmeta!

Rusko-japonska vojna.

Na suhem.

Ako so došla poročila resnična, kaže vse, da se bo vnela blizu Liaojanga velika bitka.

Japonci bi imeli rajši bitko pri Mukdenu, kjer je za nje ugodnejše stališče, med tem ko se bočejo Rusi bojevati južno od Mukdena. Pri teh majhnih in večjih praskah prednjih straž so Rusi prizadejali Japoncem precej občutnih izgub. Posebno kozaki so za vojevanje izborni. Dne 5. t. m. so napadli sedem japonskih eskadronov ter jih zapodili v beg. Japonci so bežali v takem neredu, da niso mogli vzeti ranjencev s seboj in so Rusi vjeli mnogo vojakov in dva častnika.

Došla poročila namreč pravijo, da se Rusi ne bodo več umikali, ampak da bodo začeli prodirati, ker se čutijo dovolj močne. Vladni ruski list ima iz Mukdena poročilo, da je Kuropatkin izdal dne 2. t. mes. naslednje dnevno povelje: Pred več nego sedmimi meseci nas je napadel sovražnik pred Port Arturjem, predno je bila vojna naznanjena. Od tedaj so ruske čete izvršile mnogo junških dejanj, na katere je lahko domovina ponosna, a sovražnikova ošabnost le še ni porazena, ampak še sanjari dalje o popolni zmagi. Čete naše mandžurijske armade, dasi krepkega duha, niso bile dovolj številne, da bi porazile japonsko armado, treba je bilo časa, da se zagotovi naši armadi popoln uspeh. Radi tega sem zapovedal umikanje, dasi smo Japonce opetovano odbili. Kuropatkin hvali uzorno umikanje čet od Ljaojana do Mukdena in pravi, da je car določil zadostno število vojakov, da bo Japonska končno premagana. Premagati je silne težave, da se vse to spravi preko oddaljenosti 10000 vrst na bojišče. Stotisoče ljudi, na tisoče konj, na milijone tovorov se spravlja tekom sedmih

Listek.

Skrivnostna hiša.

(Dogodbica; iz hrvatskega prev. J. V. Starogorski).

I.

»Da vam kažem svoje povsem odkritosrčno mnenje, dragi gospod... kako vam je ime?«

»Fran Dornauer.«

»Da vam potem, dragi moj gospod Dornauer, povsem odkritosrčno kažem svoje mnenje o grozoviti povesti, katero ste nam tu pripovedovali, vam moram reči, da se mi zdi, da ste vi včeraj z nekaterimi veselimi prijatelji večerjali in malo preveč pili. Potem ste si pa sestavili to grozno povest, katero vi sami ne verjamete. Vaše zdravo lice, z nelepa obleka podpirata mojo sumnjo.«

»Ali jaz se sklicujem na svoje poštenje...«

»Oprostite, v vašem stanju nemoremo verovati na poštenje, ampak samo na dokaz! Ako ne morete vaše izjave podpirati s kakim koli dokazom, vam ne moremo verovati.«

»Dokazov imam dovolj: zginila mi je ura, verižica, denar.«

»Vi tako pravite, a morebiti sami sebe varate.«

»Sedaj se spominjam: imam oblečeno srajco, ki je last te proklete razbojniške družbe. Evo vam je.«

»Dajte, da vidimo... Vraga, to pa je res dragoceno! Jak, donesite skatlijo s srajcami, ki je označena pod imenom »Michigan.«

V skatliji iz trdega papirja so ležale štiri lepe, umetno vezane nočne srajce, ki so bile oni na Dornauerju slične.

»Prosim vas, odkod imate te srajce?« vpraša tuje.

»Na to vprašanje vam odgovorim pozneje, ker vas moram sedaj prositi, da se enkrat ponovite vašo povest. Gospod pisar, zapišite vse točno v zapisnik, kar bo ta gospod povedal.«

»Jaz sem,« začne Dornauer, »zasebnik iz Monakova, ter sem prišel v Chicago samo za to, da obiščem svetovno razstavo in zajedno spoznam zemljo in ljudi. Moj sin ima tovarno in da bi mi to potovanje še koristilo, sem hotel zanj še marsikaj nakupiti. Vzel sem zato mnogo denarja seboj in ker ljubim nakit, sem vzel seboj tudi zlato uro, ki je bogato okrašena z dragotinami in sem jo dal na zlato verižico. V srajco sem djal manšetne gumbe z dijamanti. V Chicago, kamor sem včeraj prispel, sem takoj poiskal stanovanje, a ni bilo več nobenega praznega mesta. Vse sobe so bile oddane. Moral sem se zadovoljiti

z majhno sobico, kamor sem dal svojo prtljago. Ker je še bil čas, sem takoj obiskal razstavo in se zaglobil v razstavljene predmete. Ko sem hotel zvečer iti domov, sem pozabil, Bog ve kako, ime svojega bivališča. Glava mi je bila polna raznih misli o predmetih iz razstave in nikakor se nisem mogel spomniti imena. Med tem je nastala noč in je še jelo deževati. Neznaje, kaj naj začnem, sem hodil okrog. V tem pristopi k meni neki fino oblečen gospod, ki me je že nekaj časa opazoval in me zelo ljubezljivo nagovoril:

»Gospod, zdi se mi, da nekaj iščete. Mogoče vam lahko pomagam.«

To me je veselilo, ker je ta človek napravil na me utis povsem poštenega moža. Povem mu svojo nepriliko, da sem pozabil naslov svojega bivališča, in sedaj ne vem, kje naj prenočim. On nekaj časa premišlja.

»To je zelo neljub položaj,« reče potem. »Jaz sem rojen v Chicagu, ali da bi moral danes ob tem času iskati stanovanje in prenočišče, bil bi v takem položaju kakor vi. Vi niti pojma nimate, kakšni lopovi so v tem mestu, odkar se je začela razstava. Človek se po dnevu ni varen svojega imetja in življenja, kaj še le po noči...«

»Pa kaj naj počnem sedaj? V tem dežju in noči ne morem ostati na ulici!« ga vprašam v strahu. »Ali ne poznate morebiti kako

mesec iz evropske Rusije in Sibirije v Mandžurijo in če bi bili doslej odposlani polki še nezadostni, bodo prišli novi. Želja carjeva, da sovražnika premagamo, se bo dosledno izvršila. Doslej je sovražnik mislil, da si je izbral najpripravlnejši čas, opirajoč se na svoje velike vojne moči, da nas napada, sedaj pa je prišel od vse armade težko pričakovani trenotek, da pojdemo sovražniku nasproti. Prišel je za nas čas, da prisilimo Japonce izvrševati našo voljo, kajti vojne moči ruske mandžurijske armade so dovolj velike, da morejo pričeti s prodiranjem. Da se premaga močnega in hrabrega sovražnika, treba je krepke odločnosti vseh vojakov od prvega do najvišjega. Naj bodo žrtve še tolike, pomislite, kolike važnosti je zmaga za Rusijo in kako potrebno je, da svoje brate v Port Arturju oprostimo, brate, ki sedem mesecev branijo zaupano jim trdnjavo. Vojaki! Naša armada je na bojiščih izvršila velika dela junastva, pomislite, da je čast Rusije v vaših rokah. Visoki vodja ruske države moli z vso Rusijo za vas ter vas blagoslovja! V novih junastvih s to molitvijo podkrepjeni, moramo se zavedati važnosti svoje naloge in nastopiti brez strahu s trdno odločnostjo, storiti svojo dolžnost, ne oziraje se na svoje življenje. Bošja volja bodi z vami vsemi!

Na morju.

Te dni je hotelo portartursko brodogradništvo prodrati iz luke, toda jo je zadrževal velikanški vihar na Japonskem morju, ki navadno vlada ob tem času. Kakor se javlja iz Tokija, je neka japonska topničarka južno rta Liaotiesan zadela ob rusko mino in se potopila. Posadka je bila rešena. Ime te topničarke še ni znano. Baltisko brodogradništvo bo potovalo v dveh oddelkih v Vzhodno Azijo. Topničarke in torpedovke skozi Suec, bojne ladije in križarke okoli južne Afrike.

Port Artur.

V nedeljo, dne 2. t. m. je dospelo v Čifu osemdeset Kitajcev iz Port Arturja, ki so se vključili največji paznosti Japoncev splazili skozi njihove straže. Ti zatrjujejo, da so bili Japonci pri navalu dne 26. m. m. strahovito poraženi in da so izgubili okoli 50.000 mož. Japonci so najprej jeli streljati iz težkih topov s severa od Golobjega zaliva do Takušana in nato navalili z vso silo na zapadne in severo-zapadne utrdbe. Kasneje so japonski voji jeli prodirati tudi s Švisjunga. Po ljutih bojih so zavzeli Japonci več jarkov in nasipov. Japonski voji so kakor divji drli proti ruskim bajonetom. Moč proti moči se je boril in skoro so bili vsi jarki polni mrtvih

trupel. Neka postojanka pred utrdbo se je branila z izredno hrabrostjo, a končno se je posadka po opetovanih naskokih vendarle morala umakniti v lán. Vedno in vedno so Japonci znova navalili na utrdbo. Trikrat se jim je naskok že v toliko posrečil, da so že prišli skoro do obzidja. Tu pa se Japonce pobile skoro do zadnjega moža kroglice iz ruskih pušk in brzostrelnih topov, ki so padale goste kakor toča. Japonci so se morali umakniti. Pri postojanki so se še zadnjič postavili v bran, toda ruski naval na nje je bil tako silen, da mu niso več mogli odoliti. Sicer jim je general Nogi poslal eno celo divizijo na pomoč, toda le-ta niti do ruskih nasipov ni mogla prodrati, tako strahovit in silen je bil ruski ogenj z utrdbe Liaotiesan.

Dne 1. t. m. so sklenili Rusi in Japonci premirje, da pokopljejo padle. Okoli 2000 mrličev, ki so jeli že gniti in je njih smrad okužil že skoro vso okolico, je bilo pokopanih. Predno so ruski in japonski vojaki začeli s svojim žalostnim delom, so morali prepotiti cele jate krokarjev in vran, ki so se že lotile svojih žrtev. Tekom šestih ur, v katerem času so pokopavali mrliča, so igrale ruske in japonske vojaške godbe, da bi s tem izkazale hrabrim bojevnikom zadnjo čast. Takoj po pokopu so začeli topovi z nova grmeti, sipajoč na obe strani smrt in pogin.

Deželni zbor štajerski.

Gradec, 10. okt. 1904.

Predlog g. Roškerja, Robiča in tovarišev za po toči poškodovane prebivalce v šentlenartskem in mariborskem okraju. G. Roškar je utemeljil ta predlog ter povdarjal veliko bedo in škodo, katero so prizadeli morali prenašati. Predlog se je izročil finančnemu odseku. (Govor se bo objavil, kedar izide stenografski zapisnik). G. dr. Ploj je utemeljeval svoj predlog, naj se za Štajersko ustanovi prisilna kmetijska stanovska zadruga s tem da je l. 1902 državni zbor skoraj soglasno sprejel postavbo za take zadruge ter so najveljavnejši možje, ki se pečajo s poljedelstvom, pripoznali, da je vpeljava takih zadrug eden najvažnejših pripomočkov za rešitev kmetijskega stanu od popolnega propada. Pobijal je govornik z uspehom predlog deželnega odbora, v katerem odsvetuje (deželni odbor) ustanovitev takih kmetijskih zadrug. Predlog dr. Ploja se je izročil novemu gospodarskemu odseku, ki se bo pečal z mnogimi važnimi narodno gospodarskimi zadevami. V ta odsek, ki obstoji iz 15 članov, sta od strani Slovencev izvoljena dr. Ploj in Ro-

skar. G. Robič je utemeljeval svoj predlog radi ustanovitve deželne zavarovalnice proti toči. Že l. 1880 je deželni zbor naročil deželnemu odboru, naj izdela postavni načrt za ustanovitev take zavarovalnice. A storilo se ni nič. Ta predlog se je izročil gospodarskemu odseku. Drugi predlog dr. Ploja meri na zavarovanje živine proti boleznim. Takšno zavarovalnico je upeljal nižjeavstrijski deželni zbor in se je prav dobro obnesla. 180.000 komadov živine v skupni vrednosti 54 milijonov kron je zavarovanih pri tej zavarovalnici, ki si je prihranila že precejšno zakladnico. Poslanec Žičkar je v seji dne 6. oktobra kazal na bedo, katera se nahaja po nekaterih občinah severniškega in kozjanskega okraja vsled letošnje toče in silnih nalivov. Nasledki so: revščina — izseljevanje prebivalcev v tuje dežele in pomankanje delavcev. Ta predlog se je izročil finančnemu odseku. Dr. Dečko in tovariši so interpelirali cesarskega namestnika v neki Štogerja zadevajoči stvari. Glasom m. kraskega časnika »Arbeiterwille« je deželni šolski svet naročil, da mora po nekaterih šolah v slovenjebistriškem okraju prenehati poduk tako dolgo, da se obere hmel. Štoger in še nek drugi Nemec imata nekaj hmelja. A tudi takim šolam se je naročilo, naj v njih preneha šolski poduk, kjer sploh hmelja ni; n. pr. v Črešnovcu in Laporju. Cesarški namestnik kot predsednik deželn. šolsk. sveta se toraj pozivlja, da odgovori na ta vprašanja: je li res, da je na zahtevo Štogerja in še nekega drugega hmeljarja prenehal šolski pouk na slovenjebistriškem okraju? zakaj temu dež. šolski svet ne ugovarja v javnih listih, če ta govorica ni resnična? Dr. Jurtela je utemeljeval v seji dne 7. okt. svoj predlog zastran Drave. Ta reka dela silno škodo po mnogih občinah, ker trga in odnaša zemljo. Naj se ukrene v varstvo zemljišč potrebna obramba na obrežju, dokler se reka ne uredi. V seji dne 5. okt. sta se oglasila prvokrat tudi mokraska poslanca Resel in dr. Schacherl. Prvi je utemeljeval svoj predlog, naj se vpelje splošna, enaka, direktna in tajna volilna pravica za deželni zbor. Povedal je mnogokaj, kar je ugajalo tudi Slovincem, katol.-nemškim in bauerbündlerskim poslancom. Zato so tudi ti glasovali za to, da se ta predlog izroči novemu političnemu odseku. Ni pa Resel mogel popustiti svoje stare navade, da ne bi odrihal po katoliških škofih in po katoliški stranki, vedel je pa Resel, da nemški narodnjaki ne bodo glasovali za njegov prelog; a vendar temu jih je hvalil kot moč napredka in svetlobe. A nemški narodnjaki in veleposestniki so glasovali proti Re-

zasebno hišo, kjer bi dobil skromno prenočišče in da se mi ni treba bati razbojništva. Jaz plačam, kolikor se zahteva.

Tujec pomislija.

»Tako pozno vas ne morem odvesti v zasebno hišo, ker bi naju ne pustil nihče k sebi. Ostaje samo jedno: Pojdite z mano, jaz odstopim za nočjo svojo spalnico. Sebi bom že drugače pomogel. Mi imamo dovolj veliko stanovanje. Ste zadovoljni s tem?«

Jaz se mu zahvalim, kakor se zahvaljuje rešitelju iz bede in velike nevarnosti. On mahne z roko in pred nama obstoji krasna zaprta kočija. In ko sva sedla vanjo, reče:

»Dobro je, da sem vzel danes pokrit voz. V odprtem bi nama ne bilo prijetno. Ta silen dež noče prenehati.«

In v silnem diru smo sli okrog Chicage. Rad bi gledal pri tej vožnji mesto, a silen dež in megla sta mi zabranjevala razgled. V drugem je govoril gospod sila prijazno, posebno o svetovni izložbi in drugih ameriških rečeh, katere je zelo dobro poznal. Mene je to seveda silno zanimalo in tudi radi vpljudnosti nisem hotel gledati iz kočije. Vendar sem opazil, da dolgi pot, po katerem smo se vozili, ni bil nič ali zelo slabo razsvetljen. Gotovo so morale biti tu najslabše ulice mesta.

Naposled dospemo do neke hiše, koje

obliko sem zelo slabo razločil v temi. Zdelo se mi je, da stoji osamljena. Moj voditelj vzame ključ iz žepa in odpre vrata. Pusti me, da prvi vstopim, a potem zopet zapre vrata za seboj. Nato me odvede po enostavnih stopnicah v zelo fino vrejeno sobo, v kateri je sedela stara, črno oblečena gospa. Pozdravi jo kot svojo mater.

Predstavim se ji in jo poprosim, sklicuje se na poziv njenega sina, da mi dovoli prenočiti v njeni hiši. Ona mi to zelo ljubezno dovoli in se takoj odpravi, da mi priredi sobo. Za nekaj časa se vrne.

»Vaša spalnica je v redu. Ako izvolite še kaj jesti, vam poslužimo z mrzlim mesom.«

Jaz hvaležno odklonim, ker sem si prej v neki gostilni utolažil glad in žejo. Prosim jo za počitek, ker sem bil zelo zmučen.

»Potem vas pa odvedem v vašo spalnico«, reče gospod in zapalivši svečo ide naprej. Prišla sva preko dva hodnika. Nato otvori moj gostitelj vrata in midva vstopiva v majhno in zelo prijazno sobico. Samo jedno okno je imela ta sobica, a še to je bilo močno zaprto.

»To smo dali letos napraviti«, reče smehljaje gospod, »ker odkar je odprta razstava v Chicagu, je vse polno lopovov... Tam je vaša postelja, tukaj jedna moja nočna srajca, da svoje lepe ne umažete. Upam, da ne boste

odbili čašico čaja. Moja mati ga zna izborno napraviti. Človek po njem divno spava... Se nekaj! Ne pozabite, predno ležete, dobro zapreti vrat. V naši hiši se še sicer ni nič dogodilo, ali... opreznost ne škoduje. A sedaj pa dobro spavajte! Lahko noč!«

Ko je moj ljubezni prijatelj odšel iz sobe, zaklenem vrata, položim uro z verižico in novci ter diamantni gumbi na mizico kraj postelje, tako da sem lahko s postelje dosegel. Pri tem mi pade eden gumb na tla. Ko se sklonim, da ga pobrem, zaslišim slabo šumenje, koje si nisem mogel raztolmačiti. Zatem oblečem nočno srajco, ki je bila tako lepa, da sem se kar čudil. Ponujeni čaj sem pustil. Neka slutnja, katere se nisem mogel anebiti, mi ni dala, da bi pil.

Nekak čuden strah in slabost se me poloti. Verjel sem sam sebi, da se mi ne more nič zgoditi. Okna in vrata so zaprta; ta strah je čustvo samo tega, kar sem čul o dosedanjih neprijetnostih v Chicagu. Da ugonobim te misli, ki so me mučile, ležem takoj v posteljo. Postelja je bila krasna, udobna a ko sem se hotel pokriti z dragoceno, težko odejo, čutim, kako se postelja pod mano deli. Vzkriknil sem in padel v globočino. Ne zgubivši zavesti sem padel v nek kanal, kakor se mi je zdelo. Pa kanal je bil tako položen, da me je gnalo naprej. Izparice so delale